1937 ий
5
МАЙ
№ 28 (312)
Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-влак, ушныза!

Рвезэ коммунист

ВЛКСМ Маробком дэн горком орган

ТАЧЭ БОЛЬШЭВИК ПЭЧАТЬ КЭЧЭ

Пэчать кэчэ

Тачэ большэвик пэчать кэчэ. Тидэ кэчэ Совэт Ушэм мучко самокритикым шарымаштэ пэчатьын пўсылыкшым ончымаш дэнэ, пропагандэ дэн агитацэ паша ыштымыжым адакат чот сайэмдымаш дэнэ да тудын бойэспособностьым эшэ кўш нöлтымаш дэнэ эртаралтэш.

Пэчать кэчэ ВКП(б) Рўдö Комитэт орган „Правда" шочмо кэчын—кажнэ ийын 5 майыштэ эртаралтэш. „Правда" газэтым 1912 ийыштэ 5 май кэчын, Сталин вуйлатымэ почэш, пэш нэлэ условийыштэ кугыжан власть дэч шолып лукташ тўналмэ. Тачэ „Правда" газэтлан 25 ий шуын. „Правдан" чаплэ идалыкшым партий да пўтынь совэт общэствэнность, тыгак лэнин комсомол кугу куанымаш дэнэ палэмдат.

Мэмнан дэнэ, большэвик партий вуйлатымэ Сталин Конституцан элыштэ гына пэчатьлан эрык. Мэмнан элыштэ гына пўтынь шэмэр калык, чыла наций шкэ эрыкшэ дэнэ, шкэ шочмо йылмыж дэнэ газэтым луктын кэртэш.

Тугэ гынат, чыла сайэ манын нимо сэмынат моктанэн она кэрт. Газэт пашам альэ пэш чот сайэмдаш кўлэш. Мутлан „Рвэзэ коммунист" газэтым налына. Мэмнан „Рвэзэ коммунист" матэриалым содэржатэльнэ, качэствэннэ пумо шотышто вараш кодэш. Самокритикым шарымаш, кумда молодьож массэ дэнэ кыл кучымаш паша начар кайа.

Газэтым массэ коклаш шарымэ паша гын, утларак начар кайа. Посна комсомол организацэ-влак (Пэктубайэво, Шэрнур, Косолапово, Марий-Турэк да молат) тидэ пашам огыт аклэ. Иннэ район-влак „Рвэзэ коммунистым" эн шагал налын шогат. „Пэчать—тидэ мэмнан партийын эн пўсö да эн вийан оружийжэ, тудо кэчэ дэнэ огыл, а шагат дэнэ кушшаш", манын Сталин йолташын ойлымыжым чыла комсомол организацылан пэнгыдын палыман да шуктыман.

Газэтын содэржатэльностьшым, сылнылыкшым сайэмдаш, самокритикым виййангдаш, чыла пашаштат калыкын тушманжым ужын, тудым шалатэн мошташ. Утларак пропагандэ дэн агитацэ пашам, сылнэмутан произвэдэньэ-влакым возаш. Газэт йыр кумда молодьожым шупшын шогаш, газэтын тиражшым кугэмдаш — тэвэ мэмнан шуктышаш тўн пашана.

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Всесоюзная Коммунистическая Партия (больш.).

ПРАВДА

Орган Центрального Комитета и МК ВКП(б).

№ 117 (7083) | 28 апреля 1937 г., среда | ЦЕНА 10 КОП.

Красноармейская присяга

Первого мая молодые бойцы Рабоче-Крестьянской Красной Армий перед лицом трудящихся Советского Союза и всего мира ...

Не только на пограничном кордоне нужна красноармейцу сугубая, большевистская бдительность. Родина доверила Рабоче-Крестьянской Красной Армии охрану ве-

Тачэ „Правда" газэтлан 25 ий тэмын.

Калык озанлыкын кумышо вичийаш планжэ нэргэн

ССР Ушэм Калык Комиссар-влак Совэтын пунчалжэ

Калык озанлыкын важнэ отрасльжэ-влак шотышто кокымшо вичийаш план срок дэч ончыч шукталтын. ССР Ушэм промышлэнность шотышто чумыржо план 1937 ий 1 апрэльлан, срок дэч 9 тылзэ ончыч, кўртньö корно транспортын шупшыктымыжо шотышто 1937 ий 1 йанварьлан 7,7 процэнт эртарэн, вэс сэмын манаш срок дэч идалыкат утла ончыч тэмалтын. Сандэнэ ССР Ушэм Калык Комиссар-влак Совэт пунчалэш:

1. ССР Ушэм Кугыжаныш план Комисс дэн калык комиссариат-влакым, тугак ушэм рэспубликласэ Калык Комиссар-влак Совэтым обäзатлаш: калык озанлыкын кумышо вичийаш планжым ыштэн шуктэн, 1937 ий 1 ийульлан тудым ССР Ушэм Калык Комиссар-влак Совэтлан пэнгыдэмдаш пуаш.

2. Пэчатьыштэ кумышо вичийаш планын йодышыжо-влак нэргэн кангашымашым шарэн колташ.

ССР Ушэм Калык Комиссар влак Совэт прэдсэдатэль— В. МОЛОТОВ.

ССР Ушэм Калык Комиссар-влак Совэт пашам виктарышэ— М. АРБУЗОВ.

Моско, Крэмль. 1937 ий 28 апрель.

ПЭРВОЙ МАЙ—МОСКОШТО

Пэрвомай эрдэнэ Красный площадь поснак сылнэштын.

Красный площадьыштэ, площадь воктэнсэ урэмлаштэ войска строитлалт шогалын. Трибунлаштэ — прэдприйатьэ дэн учрэждэньыласэ знатнэ стахановэц-влак, наук искусство дэн тэхник пашайэн-влак. Тыштак вэс эл пролэтар влакын дэлэгацышт улыт. Тыштак Испанийысэ гэроичэский калыкын дэлэгацыжэ.

10 шагат лишэмэш. Площадь шыплана. Мавзолэй лишнэ совым кыраш тўнгалын, варарак площадьыштэ улшо чыла калык совым кыра. Нуно мавзолэйын шола шулдырышкыжо кўзышö Сталин йолташым да Молотов, Каганович, Калинин, Микойан, Чубарь, Андрэйэв, Йэжов, Димитров, Мэжлаук, Акулов да Хрущэв йолташ-влакым куанэн да йöратэн вашлийыт. Мавзолэйын пурла шулдырышкыжо Совэт Ушэм маршал-влак — Тухачэвский, Йэгоров да Будьонный йолташ-влак, высшэ войэннэ командованьын моло прэдставитэльжэ-влак кўзат.

Спасский башньыштэ шагат лу кана пэра. Крэмль капка гыч ош имньэ ўмбалан ССР Ушэм оборон нарком Совэт Ушэм маршал Ворошилов йолташ лэктэш. Тудо войсковой часть-влакым ончэн савырна да нуным кугу пролэтар 1 май пайрэм дэкэ саламла. Бойэц-влак шкэ наркомыштым „урам" куатлын кычкырэн вашлийыт.

Войскам ончэн савырнымэк Ворошилов йолташ Мавзолэйын шола трибунышкыжо кўза.

Совэт Ушэмын пэрвой маршалжэ ойла, варажым торжэствэннэ обэщаньым лудэш. Присьагэ мутым Ворошилов йолташ почэш тўжэм дэнэ самырык бойэц-влак ойлат. Артиллэрийын сальутшо йужым чытырыкта.

Торжэствэннэ марш тўналэш. Йошкар армий часть-влак мавзолэй воктэч эртат. Парадым Ворошилов йолташ приниматла.

Войэннэ парад почэш 12 шагат 10 минут жапыштэ Красный площадьыш Моско район-влакын колонышт пурат.

Дэмонстрант-влак колоно чарныдэ эрта. Чыланат мавзолэй вэлыш ончат, тушкыла ончэн саламлэн кычкырат, чарнымдэ совым кырат. Нуно мавзолэйын шола шулдырыштыжо улшо Сталин йолташым да тудын лишыл соратникшэ-влакым саламлат.

Дэмонстрацэ 17 шагат 40 минут мартэ лийын.

ССР Ушэм ЦИК-ыштэ

Сталин лўм „Правда" газэтын типографийсэ пашайэн-влакым наградитлымэ

1937 ий 26 апрэльыштэ ССР Ушэм Рўдö Исполнитэльнэ Комитэт ВКП(б) Рўдö Комитэт орган „Правда" газэтлан 25 ий тэммэ лўмэш Сталин лўм „Правда" газэтын типографийсэ пашазэ-стахановэц-влакым наградитлаш пунчалын.

Трудовой Йошкар Знамэ ордэн дэнэ 10 йэнгым, „Знак почота" ордэн дэнэ 5 йэнгым наградитлымэ.

* * *

Тыгакак „Правда" газэтлан 25 ий тэммэ лўмэш „Правда" газэтын рэдколлэгий члэнжэ Л. З Мэхлис йолташым Лэнин ордэн дэнэ наградитлымэ.

Хроникэ

ССР Ушэм ЦИК дэн Совнарком Розалийа Самойловнч Зэмльачка йолташым Совэт Контроль Комисс прэдсэдатэль олмэштышылан пэнгыдэмдэныт.

Сталин йолташын докладшым тунэмыт

„Тўналтыш" дэн „Чапай" колхозласэ комсомол организацэ-влак (Ронгго р-н) Сталин йолташын ВКП(б) Рўдö Комитэтын, пытартыш плэнумэшыжэ ыштымэ докладшым кумыл нöлтын тунэмыт. Занятьэ политучобо кэчын эртаралтэш.

Э.

Радиом шындымэ

„Патыр" колхозэш (Морко район) радиом шындымэ. Кызыт колхозник-влак радио дэнэ тўрлö уэрым колыштыт.

Павлов Я.

Талэ йункор Потайэв йолташ.

Ушэмысэ у рэспублик-влакын парторганизацышт нэргэн

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэтын пунчалжэ

1. ВКП(б) Казах край организацым Казахстан коммунист (большевик) партийыш да ВКП(б) Киргиз область организацым Киргиз коммунист (большевик) партийыш савыраш.

Казах дэн Киргиз рэспубликласэ чэрэтан шушаш партийнэ сйездлаштэ тидэ нацкомпартий-влакын рӱдӧ комитэтыштым сайлаш.

2. ВКП(б) Закавказ крайкомым пытараш да Азэрбайджан КП(б) Рӱдӧ Комитэтым, Грузий КП(б) Рӱдӧ Комитэтым, Армэний КП(б) Рӱдӧ Комитэтым вик ВКП(б) Рӱдӧ Комитэтлан подчинитлаш.

3. ВКП(б) Кара-Калпак область организацым Узбэкистан коммунист (большевик) партийыш пурташ, Кара-Калпак обкомым вик Узбэкистан КП(б) Рӱдӧ Комитэтлан подчинитлаш.

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт.

1937 ий 23 апрэль.

РСФСР-ыш пурышо автоном рэспубликласэ парторганизацэ-влакым вик ВКП(б) Рӱдӧ Комитэтлан подчинитлымэ нэргэн

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэтын пунчалжэ

1937 ий 1 ийуль гыч Бурьат-Монгол, Дагэстан, Кабардино Балкар, Калмык, Карэл, Коми, Марий, Мордва, Поволжйэ Нэмыч, Йӱдвэл, Осэтин, Удмурт, Чэчэно-Ингуш дэн Чуваш автоном рэспубликласэ парторганизацэ-влакын ВКП(б) Обкомыштым вик ВКП(б) Рӱдӧ Комитэтлан подчинитлымэ порьадкым ышташ.

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт.

1937 ий 23 апрэль.

Пырдыж газэт колхозлан чот полша

Мэмнан „Пэрвой март" колхоз пэлэн (Шэрнур р-н) тылзэ йэда „Колхоз йӱк" лӱман пырдыж газэт лэктын шога. Пырдыж газэтым тӱгалтыш комсомол организацэ вуйлата.

Пырдыж газэт колхозым, комсомол организацым пэнгыдэмдымаштэ кугун полшыш. Колхоз пашаштэ улшо ситыдымаш-влакым чараш луктэш да тӧрлатышаш вэрч кучэдалэш. Адак пырдыж газэт могай пашам кузэ ышташ кӱлэшым ончыктэн шога.

Шошо ага жапыштэ пырдыж газэт вич кэчылан ик кана лэктэш. Ончыл бригадэ, ончыл колхозник-влакын паша опытышт кумдан ончыкталтэш.

И. Антропов.

Газэт пашам эшэ чот тунэмаш пижам

Мый „Рвээ коммунист" газэтым 1930 ий годсэкак лудын шогэм. Лудмо вэлэ огыл, молодьож коклаштэ йӱкын лудмашым эртарэм.

„Рвээ коммунист" газэт тунэмашэм, кушкашэм йатыр полшэн. Газэтын полшымыж дэнак шкэмын политик шинчымашэм нӧлтэнам. 1935 ийыштэ комсомолыш пурышым да пашам активнэ ышташ тӱгальым.

Шкэнан „5 лэтка в 4 года" колхозышто (Ронго р-н) тӱрлӧ осал паша ваштарэш кучэдал шогышым. 1935 ийыштэ колхоз вуйлатышэ Павловын да комсомолэц Андрэйэвын осал пашаштым газэт коч чарашкэ лукмэмлан, нунын осал пашаштым пытарышаш вэрч в э р ы ш т э кучэдалмэмлан мыйым тушман шамыч кок кана кырашат тӧчышт. Тугэ гынат, мый лӱдын ыжым чакнэ, тӱналмэ пашам мучашыш шумэшкак шукташ вийан пижым.

Йункор Павлов йолташ.

Ындэ ныл ий лийэш „Рвээ коммунист" газэтыш чарныдэ возэн шогэм. Йункор лӱмэм паша дэнак сулэм. Шкэмын шинчымашэмым нӧлташ кажнэ кэчын тыршэм. Политшколыш заньатым кодыдэ коштам, сайын, кэлгын палэн налшаш вэрч кучэдалам. Сылнэ мутан литэратурым пэш йӧратэн лудам.

Кодшо ийыштэ Ронго район газэт рэдакцэ пэлэнсэ пырдыж газэт рэдакторвлакым йамдылыме заочно курсым тунэмын пытарышым. Мый ончыкыжат газэт пашам эша чот тунэмашке тӱналам. Май тылзыштэ „Рвээ коммунист" газэтым 40 экзэмпльар дэч шагал огыл калык коклашкэ шараш, тачэ, пэчать кэчын шкэ ӱмбакэм обйазатэльствым налам.

„Рвээ коммунист" газэтын йункоржо—
ПАВЛОВ ЙАПЫК.

Кабинэтыштэ дирэктивым возгалышэ-влак

Кабинэтыштэ дирэктивым возгалэн шинчаш вэрыш лэктын полышым пумо дэч кушталгырак. Но тиддэч толыкшо тугэ ымогайат ок лий. Тугэ гынат, Звэнигэ райкомол пашайэн-влак ойрлыдэ кабинэтыштышт шинчылтыт да тӱналтыш организацылашкэ шотдымо дирэктивым колтылыт.

„Лэнин корно" колхоз пэлэнсэ комсомол организацэ 2 тылзэ жапыштэ райкомол дэч 25 дирэктивым налын. Райкомол пашайэнвлак райкомол лӱм дэнэ возат: „сайэмдаш", „палэмдаш", „ышташ", „шараш", „шындаш", „организатлаш", „ойраш", молат, шотлэн пытардымэ „аш" мучашан йара мут-влак. А ниным шукташлан мом ыштыман, кузэ ыштыман тидэн нэргэн ик мутат укэ. Конкрэтнэ полыш нэргэн ойлыманат огыл. „Лэнин корно" колхоз пэлэнсэ комсомол организацыш дэкабрь годсэк райкомол пашайэнвлак йолыштымат пыштэн огытыл.

Дирэктив оран рэзультатшэ могай? Нымолан йӧрдымо! Кок тылзэ жаплан райкомолын кӱштымӧ 49 мэроприйатьэ гыч „Лэнин корно" колхоз пэлэнсэ комсомол организацэ 7 мэроприйатым вэлэ ы ш т э н шуктэн. Моло 42 мэроприйатым ышташ организацын вийжэ ситэн огыл. А райкомол нымогай полышым пуэн огыл. Сандэнак комсомол организацын пашажэ утыр лушкыдэмын. Талэ коч политзаньатьэ 2 кана вэлэ лийын. Колхозышто 70 нарэ рвээ, ӱдыр-влак пэш тунэмнэшт. Но пропагандист, а г и т а т ы р, учитэль укэ.

Звэнигэ райкомол шкэ пашажым вож гычак мо-лэмдашыжэ кӱлэш. Дирэктивым шагалрак возаш, вэрышкэ лэктын пропагандэ пашам сайын организатлаш —тэвэ кызыт пашан тӱнжӧ.

Пӧтыр.

А. Толстихина

„ПРАВДА" КУЗЭ ШОЧЫН

(Кӱчыкэмдэн пэчэтлэна)

25 ий ожно, 1912 ий 5 майыштэ (тошто шот дэнэ 22 апрэльыштэ) Пэтэрбургэш большэвистский пашазэ газэт „Правдан" пэрвой номыржо лэктын. „Правда" газэтым организатлымаш да „Правдан" ыштэн толмо пашажэ большэвик партийын историйыштыжэ ик кугу вэрым налын шогат.

Лэнин дэн Сталин рэвольуционно пэчатьлан пэш кугу значэньым пуэныт. Нуно рэвольуционно пэчатым коллэктивнэ пропагандист, агитатыр, м а с с ы м организатлышэ, м э м н а н партийын эн вийан да эн пӱсӧ оружийжылан шотлэныт.

„Правда" пашазэ классын эн чот йӧратымэ газэтшэ лийын. Тудо пашазэвлакын погымо оксашт дэнэ лэктын шогэн. „Правдалан" 1912 ий йанварыштак оксам погаш тӱналмэ. Пашазэ-влак дэч „Правда" лэкмышкэ 4000 тэнгэ окса погынэн.

„Правдан" пэрвой номыржо лэкмэ кэчын Питэр оласэ фабрик, завод пашазэвлак типографий коридорыш, тошкалтышлаш, машинэ отдэлэньыш, типографий кудовэчыш тич тэмыныт. Нуно пэш к у г у куанымаш дэнэ „Правдан" пэрвой номыржым машинэ гыч викак налыныт да шкэ прэдприйатыйышкышт нангайэн лудыныт. А прэдприйатыйлаштэ газэт кид гыч кидыш коштын, точко, запатой кодыдэ лудылтын.

„Правда" газэтын лэкмыжлан Владимир Ильич нымучашдымэ рад лийын. Тудо „Правда" дэнэ гына илэн. И л ь и ч „Правдан" кажнэ номыржым пэш чот вучэн (тунам Ильич Парижыштэ илэн), ик корным кодыдэ лудын да „Правда" газэт рэдакцым сэрышым колтылын, шкэ ойжым, указаньым пуэдэн. Париж гыч Россий дэн кылым кучаш, „Правдам", партийнэ пашам вуйлаташ нэлэ ӱлмаш. Сандэнэ Лэнин 1912 ий ийульыштэ руш границэ дэкырак, Краковыш толын.

Лэнин йолташ Краково гыч „Правдаш" кажнэ кэчын сэрэн шогэн. 1912-1914 ийлаштэ гына „Правда" газэтэш тӱрлӧ йодыш нэргэн Лэнин йолташын 250 утла статьажэ пэчэтлалтын. Владимир Ильичын „Правдаш" пэчэтлалтшэ кажнэ статьажэ самодэржавий дэн помэщик ваштарэш кучэдалмашкэ массым мобилизатлэн, партийын да пролэтариатын тушманышт ваштарэш чот кучэдалаш туныктэн.

Сталин йолташ „Правда" газэтым ыштышэ, тудын ик талэ вуйлатышыжэ лийын. Тӱрлӧ жапыштэ „Правдан" рэдакторжылан Молотов, Свэрдлов, Ольминский йолташышт ыштэныт.

С т а л и н йолташ „Воля уполномоченных" вуймутан ончыл статьаштыжэ IV-шэ кугыжаныш Думыш сайлымаштэ большэвиквлак ончылно шогышо задач-влакым пэш сайын да раш ончыктэн пуэн. Сталин йолташ дэмократичэский рэспублико, 8 шагатан паша кэчэ, помэщик мландым конфисковатлышаш вэрч кучэдалашлан лийын сайлымэ компаньым кучылташ пашазэ классым ӱжын.

„П р а в д а" большэвиквлаклан—IV-шэ кугыжаныш Думын дэпутатшэвлаклан партийын шындымэ задачым шуктышашышт полшэн шогэн.

Владимир Ильич Сталин йолташлан „Правда" газэтым пэнгыдэмдашыжэ эрэак полшэн шогэн. 1912-1913 ийлаштэ Сталин йолташ „Правдаш" пэчэтлымэ пэш чаплэ статьалаштыжэ рэвольуционно кучэдалмашын тэорий да практикэ йодышыш нэргэн большэвиквлакын задачыштым умылтарэн. Тыгэ Лэнин дэн Сталинын вуйлатымышт дэнэ „Правда" газэт большэвик партийлан 1917 ий Октябрыштэ сэнгашыжэ нэгызым пыштэн.

„Правда" йыр Российсэ пролэтариатын сознатэльнэ ужашыжэ ушнэн „Правда" номыр гыч номырыш фабрик, завод пашазэ-влакын илышышт, кучэдалмышт нэргэн возэн шогэн.

„Правда" газэт рэдакцыш крэсаньык с э р ы ш влак шӱдӧ дэнэ пурэныт. „Правда" газэт мэмнан нэлэ илышнам пэш чын ончыкта, манын крэсаньык-влак ойлэныт.

Кумда шэмэр массэ коклаштэ „Правдан" влийаньыжэ чот кушмылан кӧра полиций газэтым арэстоватлаш, пэтыраш тӱналын. „Правда" шым кана пэтыралтын, шым к а н а угыч вэс лӱм дэнэ лэктын. 1913 ий 3 ийульыштэ „Правдам" пэтырэныт да ик мыньар кэчэ эртымэкэ тудо „Рабочая Правда" лӱм дэнэ лэктын. А варажым „Северная Правда", „Правда Труда", „За Правду", „Пролетарская Правда", „Путь Правды" лӱм дэнат лэктын шогэн. Но чыла нинэ тӱрлӧ лӱмытӧ пашазэ-влак шкэ йӧратымэ газэтыштым палэныт.

Импэриалист сарым увэртармэ дэч ик мыньар кэчэ ожно, 1914 ий 8 ийульыштэ к у г ы ж а н правитэльствэ „Правда" газэтын рэдакцийжым шалатэн кышкэн. Сандэнэ „Правда" адакат ик мыньар ий жаплан лэкмыжым чарнэн. Но ты мартэ „Правда" пролэтариатын пашажлан прэданнэ улшо лу тӱжэм дэнэ бойэц-влакым куштэн. Нунын вуйлатымышт дэнэ пашазэ дэн солдат-влак 1917 ий фэвральыштэ кугыжан самодэржавийым сӱмырэныт. Адак угыч болшэвик „Правдан" й ӱ к ш ӧ буржуазий ваштарэш социалист рэвольуцыштэ сэнгышаш вэрч кучэдалаш ӱжмаш д э н э йонгалтын.

„Правда" 1917 ий октябрыштэ пролэтар рэвольуцыштэ сэнгышаш вэрч кучэдалаш пролэтариат дэн йорло крэсаньыкым организатлэн. „Правда" граждан сар фронтлаштэ Йошкар армийын кумылжым нӧлтэн, шолдыргышо калык озанлыкым тӧрлатышаш вэрч, сталинский вичийашлыкым шуктышаш вэрч пашазэ дэн крэсаньыкым мобилизатлэн.

П. ПОСПЭЛОВ

Лэнин да партий ваштарэш Бухарин дэн Рыковын кучэдалмышт*)

II.

Бухаринын марксизм дэч тайнымашыжым Лэнин йатыр гана пэш чот критиковатлэн. Но Бухарин Лэнинын шиштарымыж гыч урокым ыштэн огыл. Лэнин колымо дэч вара Бухарин антипартийнэ „школкым“ организоватла. Шкэнжым, Бухариным, Лэнин ваштарэш шогалтылын, тидэ „школкымат“ тыгай ой дэнэ „воспитатла“. „Ты „школкышто“ лийшэ йужо йэнгжын признатлымыж гыч ындэ палэн шогалтэш: нунылан Бухарин вигак каласэн, пуйто Лэнин дэн ўчашымаштэ тўдо, Бухарин, прап лийын, а Лэнин йонгылыш лийын, Бухаринын шкэнжын кадржэ лийын огыл, сандэнэ гына тудым Лэнин кырэн шалатэн кэртын.

Вара могай „кадрым“ Бухарин шкэ йыржэ чумыркалаш тўнгалын? „Р в э з э тукымлан“ шотлалтшэ ты йэнг-влак кокла гыч йатыржэ мэмнан партийыш пурымыж дэч ончыч кадэт да эсэр-влак дэнэ, моло вэрэат лийаш шуын. Ты йэнг-влак пашазэ класс дэнэ нимо дэнат кылдалт шогэн огыныл, большэвизмын чыла традицыжлан уло кöргышт дэнак тушман лийыныт.

Бухарин шкэнжын шўшö „кадржым“ вигак пужлышо койышан йэнгыш савырэн, тэндан гай „тэорэтик-влаклан“ партийыштэ вуйлатымэ рольым шуктэн шогыман, манын вуным ўшандарэн олталэн да шкэ ойжым колыштарэн шогэн.

Шкэ чэрэтышт дэнэ „учэникшэ-влакат“ тидэ путаникым, эклэктикым, коммунизм дэч йатыр гана кўрылтшö Бухариным пэш чот моктэныт. Тыгай настройэньылан лийын гына Марэцкийын антипартийнэ статьажэ лэктын. Тушто, кугыжаныш нэргэн Лэнин дэн ўчашымаштэ Бухарин пуйто прап лийын, манын ойлалтын.

Слэпков, Марэцкий, Кузьмин-влакын пужлышо тўшкаштышт пурла тайнымашын идэологийжэ ик мыньар ийышкэн вийнэн пэнгыдэм толын. Тўнг йодыш—пролэтар диктатур шотышто Бухаринын ожнысо антилэнин йонгылышыжо-влак тидэ тайнымашын нэгызшэ лийын шогэныт.

Троцкист дэн зиновьэвэц ваштарэш партий д э н э пырльа кучэдалмыжэ годымак Бухаринын йатыр йодыш шотышто шкэнжын посна линийжэ палэмдалт толын. Чынжым тудо троцкист ваштарэш шкэнжын посна позицыж гыч кучэдал шогэн. Мут гыч, тыгай паша „пойыза“ манмэ лозунг шотышто да капиталист-влак социализмыш „кушкын савырнат“ манмэ тэорий шотышто лийын. Партий нуным йöрдымыш луктын. А д а к партийын XIV сйэздыштыжэ Бухарин тыгэ ойлэн: мэ социализмыш пуйто „чэрэпахэ ошкыл дэнэ кайаш тўнгалына“ манын. Партий Бухаринын тидэ мутшымат йöрдымыш луктын.

Рэконструкцылымо жапыш кусным эк э л ы ш т э класс кучэдалмаш пўсэмэш, капиталист элэмэнт-влакын социалист наступлэньылан торэшланымышт вийангэш. Йырваш улшо капиталист эл-влак дэнэ кылым кучэн шогышо буржуазнэ спэциалист-влакын врэдитлымэ пашашт тўжвак луктылтэш (Шахтинысэ паша). Киндэ йамдылымаштэ кулачэствэ пэш чот торэшлана.

Лач тэвэ тидэ жапыштэ пурла оппортунист-влак антипартийнэ фракций лийын шуыт да партий ўмбакэ пўй пурын атакым ыштат.

Рўдö Комитэтын (1928 ий) ийульысо плэнумжо годым пурла-влак йöршын антипартийнэ фракций лийын шуыт. Нунын шкэныштын цэнтрышт лийэш Цэнтрыштышт Бухарин, Рыков, Томский шогат.

Ты цэнтрын вуйлатымыж дэнэ Моско организацыштэ пурла влакын фракцион пашашт шарэн колталтэш. Вара сэмын эн осал контррэвольуционэрыш савырнышэ тидэ пурла оппортунист тўшка (Угланов, Котов, Куликов, Рўтин да моло) район парторганизацэ влакым партий ваштарэш тарваташ тöчэн. Но нуно кырэн шалаталтыт. Профсойуз аппаратысэ бўрократ элэмэнт-влак коклаштэ шакшэ антипартийнэ пашам Томский шарэн колта, вунын кокла гыч партий дэн калыкын тушманышт-влакым куштэн шога.

1928 ий шыжым Бухарин „Замэтки экономиста“ манмэ статьйам пэчатлэн луктэш. Ты статьйажэ партийын индустриализацэ политикыжым кўрлаш виктарымэ.

Рэконструкцылымо жапын условийыштыжэ, эл кöргыштö тыгыдэ крэстьанствэ гыч кушкын шогышо капитализм ваштарэш „пытартыш да рэшитэльнэ крэдалмашым“ ыштымэ жапыштэ, капитализмын вожшымак куклаш тўнгалалтэ, элыштэ класс кучэдалмаш пўсэмэ. Тэвэ тыгай условийыштэ пурла-влак активныйыш савырнышт да кулачэствын агэнтурыжо лийын выступатлышт. Пурла элэмэнт-влак партийыштэ кулачэствын контррэвольуционно идэологшо влак дэнэ—Кондратьэв, Чайанов да моло-влак дэнэ ик сэмынак выступатлышт. Пром партий гыч врэдитэль-влакат пурла-влак дэнэ кэлшэн шогэныт (Рамзин да молат).

Пурла-влакын мэмнан элыштэ араш кодмашым саклэн кодаш, коллэктивлымэ дэч отказатлаш, кулачэствым логалдэ кодаш, индустриализацэ политик дэч отказатлаш тыршымышт капиталист элэмэнт-влакым вийангдымашкэ, капитализмым уэш йол ўмбакэ шогалтымашкэ нангайэн шогэн. Пурла-влакын политикышт партийым вигак капканыш шўвэн шогэн, эл кöргö политикэ шотыштат, тугак тўньамбал политикэ шотыштат пэш кугу лўдмашлык лийшашым сöрэн.

Партийыштэ пурла тайнымашын линийжэ сэнга ыльэ гын, мэмнан элын вараш кодмашыжым аралэн кодалтэш ыльэ гын, тунам млянна чынакак Китай ужмым ужаш возэш ыльэ. Совэт Ушэм импэриалист разбойник-влакын кидышкышт, фашизмын кидыш кыжэ куштылгын гына вэрэштэш ыльэ. Но Лэнинын-Сталинын партийжэ пурла тайнымашым кырэн шалатыш. Сталин йолташын вуйлатымыж дэнэ мэмнан эл вараш кодшо эл гыч ончыл индустриальнэ элыш, социализмын сэнгаш лийдымэ крэпостьышкыжо савырныш. Тудлан тушман-влакын нимогай кэрылтмыштат лўдмашан огыл.

Пурла тайнымашым кырэн шалатымаштэ ВКП(б) Рўдö Комитэтын (1929 ий) апрэльысэ плэнумжо пэш кўлэш рольым шуктэн шогыш. 1928 ий ийульышто Бухарин троцкист-влак дэнэ фракционно ваш ваш кутырэн. Тидым 1929 ий тўнгалтышэш тўжвак луктылто. Тидэ нэргэн лончылымо годым пурла влакын лидэрышт партий ваштарэш нигунам колдымо шойам кышкэн кэрылтыныт, шакшэ фракционно „дэкларацым“ луктыныт. Вожылдэ шойаклымыштым нуно кадэт лидэр Мильуковын арсэналжэ гыч налыныт.

Рўдö Комитэтын апрэльысэ плэнумыштыжо пурла влак социализмым ыштымэ ваштарэш виктарымэ платформыштымак аралэныт. Вичийашлыкым намыслышаш да кўрлшаш вэрч, индустриализацэ пашалан окса колтымым кўрлшаш вэрч Рыков вичийаш план ваштарэш шкэнжын „кокийашлыкшым“ л у к т э ш. Пурла-влак йал дэнэ кыл кучымо у производствэннэ формо ваштарэш лэктын ойлат, „рынкым нормализатлымэ“ амал дэнэ рынок стихийым пўтыньэк рудэн колташ ойым пуат, йалыштэ кулаклан да олаштэ частнэ сатузылан шарлашышт пўтынь эрыкым пуаш тэмлат.

„ВКП(б)-ыштэ пурла тайнымаш нэргэн“ Рўдö Комитэтын апрэль плэнумэш Сталин йолташын ойлымыжо пэш к у г у значэньан лийэ. Тудо пурла тайнымашым идэйнэ кырэн шуктыш, пурла оппортунист шонымашын антилэнин шотан улмыжым мучкыжо почын пуыш.

Бухаринын класс кучэдалмэ маркс лэнин тэорий дэч пўтыньэк кўрылтмыжö пурла тайнымашын тўнг нэгызшэ лийын.

„Пролэтариатын п э ш чот класс кучэдалмыж дэнэ класс-влакым пытарымаш,—Лэнинын формулжо тыгай.

К л а с с кучэдалмашым шулыктарымэ дэнэ да капиталист-влакын социализмыш кушкын пурымышт дэнэ класс влакым пытарымаш.— Бухарин йолташын формулжо тыгай...

Бухарин йолташын да тудын тангжэ-влакын чыла йонгылышыштын тўржö тэвэ тыгай“,—манын Сталин йолташ ончыктэн. 10).

Бухарин группировкын политикэ шотышто тўнгжö социализм ыштымашым шалатымашкэ, позицым капиталист элэмэнт-влаклан пумашкэ, вэс сэмынжэ, рэвольуцым прэдатлымашкэ намийа,—манын С т а л и н йолташ ончыктэн.

„Пурла тайнымаш ваштарэш кучэдалшаш дэч отказатлымаш—пашазэ классым прэдатлымаш, рэвольуцым прэдатлымаш лийэш Тидым Бухарин йолташын группыжо у м л а мо?“ 11)—пурла тайнымаш нэргэн ойлымыжым Сталин йолташ кошартыш.

Рўдö Комитэт плэнум лўмын лукмо рэзольуцыштыжо Бухаринын, Рыковын, Томскийын пурла оппортунист фракцион пашаштым осал, йöрдымö пашалан шотлэн да ты антипартийнэ линийын кушко шуктышашыжым нунылан ончылгоч шижтарэн.

ВКП(б) Рўдö Комитэтын отчотшо нэргэн лукмо пунчалыштыжэ партийын XVI сйэздшэ тыгэ ончыктыш: „Кулачэствын обйэктивнэ агэнтуржо улшо пурлаш тайнышэ-влакын линийыштым илышыш пуртымаш—с о ц и а л и з м ыштымашым кўрлмаш да мэмнан элэш капитализмым уэш йол ўмбакэ шогалтымаш лийэш ыльэ...“ Сйэзд пурла оппозицын шонымыжым ВКП(б)-ыштэ шогымо дэнэ лийын кэртдымашлыкэш шотлэн.

III

Шуко ийышкэн, эн пытартыш жап мартэ, ВКП(б) Рўдö Комитэт пурла-влаклан партий ончылно йазыкыштым тöрлаташ да пыташ йöным пуэн шогыш. Пурла-влакын лидэрышт антилэнин, антипартийнэ шонымашышт дэч отказатлэныт. Сандэнэ н у н ы м, троцкист-влакым лукмо гай, партий гыч лукмо огыл. Тугэ гынат, 1929—30 ийлаштэ шкэ йонгылышыштым формальнэ гына признатлымышт дэч вара пурла-влак двурушничэствэ койышым кучылташ, партийым эн шакшын олталаш тўнгалыч да кучэдалмын антисовэт йöнышкыжö кусышт.

Пурла тайнымашын атыланэн толмо пытартыш кудлажым ончыктэн шогышо посна шотан докумэнтшэ—рўтин-слэпков группо манмын контррэвольуцион платформыжо лийын шога. Бухаринэц-влакын тидэ группировкышт троцкист дэн зиновйэвэц-влак дэнэ, ты шотышто Каманьэв да Зиновьэв дэнат, кылым пэш чот кучэн шогэн да шкэнжын платформэшыжэ „ССР Ушэмыштэ капитализмым уэш йол ўмбакэ шогалтымэ задачым вик шындэн. Ындэ палэн налалтын: ты платформым пурла-влакын лидэрышт сайэш шотлэныт. ВКП(б) Рўдö Контроль Комисс прэзидиумын 1932 ий 9 октьабрьысэ пунчалмутыштыжо тыгэ ончыкталтын ыльэ: коммунизмлан да совэт властьлан тушман улшо влакын, партий дэн пашазэ классым прэдатлышэ-влакын тидэ группышт „ССР Ушэмыштэ капитализмым, тидэ коклаштэ кулачэствымат, уэш йол ўмбакэ шогалтымэ пашам шукташ буржуазнэ кулак организацым“ 12) подпольно ыштэн.

1928 ий ийульышто Бухарин троцкист-влак дэнэ блокым ыштышаш нэргэн Каманэв дэнэ прэдатэльлачэствым йомдарэн, кангаша. 1932 ийыштэ рўтин-слэпков группо манмын пашажэ шотышто пурла-влак калыкын эн осал тушманжэ дэнэ—троцкист-влак дэнэ, Каманьэв да Зиновйэв дэнэ кылым кучаш тўнгалыт. Вара нэжэ палэ лийэ: ты группым пурла-влакын лидэрышт вуйлатэн шогэныт. 1936 — 1937 ийыштэ обйэдиньон троцкист-зиновйэв антисовэт цэнтрыштэ лийшэ-влак да троцкист „параллэльнэ“ антисовэт цэнтрыштэ лийшэ-влак пурла влак дэнэ контррэвольуцион кылым кучэн шогымышт да ваш-ваш кутырымышт нэргэн судышто каласэн пуышт. Суд ончыко шогалтымэ-влак тыгэ ўшандарэн каласышт: капиталлан тарлалтшэ троцкист зиновйэв фашист бандын тэррор, шпионаж, дивэрсий врэдитэльствэ мэтэдыш кусныжо нэргэн пурла-влак шинчэн шогэныт, нуно капитализмым мöнгэш пöртылтымö измэным ыштымэ платформылан кöнэныт.

Тыгэ пурла двурушник дэн прэдатэль-влакын пэшак кугу, йыгыжгэ измэным ыштымэ позорно пашашт да калыкын эн осал тушманжэ дэнэ—троцкист дэн зиновйэвэц-влак дэнэ „блокым“ ыштымышт шуйнэн шога.

(Мучашыжэ 4-шэ могырышто).

---

*) Умбакыжэ. Тўнгалтышыжым 25-шэ номырэн „Рв. Ком.“ газэтыштэ луд.

10) И. Сталин, Вопросы ленинизма, стр. 254.

11) И. Сталин. Вопросы ленинизма, стр. 287.

12) „ВКП(б) в резолюциях и решениях“. Часть II. стр. 669. Партиздат, 1936 ий.

56

Йошкар-Олаштә Пэрвомай дэмонстрацэ.

Лэнин да партий ваштарэш Бухарин дэн Рыковын кучэдалмышт

(Мучаш)

Троцкист - влак пашазә класс радамыштә политик шотан тәчәньә лиймыштым ындә шукәртак чарнәныт. Элыштына капиталист әләмәнт-влак улмо годым тидә мәньшәвик тәчәньын мәм нан әлысә экономикыштә ик мывьар вожшо ыльә. Ындә троцкизмын вожшо мәмнан элыштә огыл, а мәмнан эл йыр улшо капиталист әллаштә. А троцкизм шкәжә политик шотан тәчәньә гыч фашизмылан тарлалтшә, чап-чара, разбойник бандын, вӱр йоктарән пуштәдышә, шпион, дивәрсант бандыш савырнән. Н у н о шкәныштын программышт нәргән лишыл йолташышт-влакланат каласаш огыт тошт.

Пурла-влакым м а н а ш гын, вунат политикә шотан тәчәньә лийын шогымыштым чарнәныт. Нунат калык тушман - в л а к ы н, марксизмым - ләнинизмым ужын кәртдымә, мәмнан Родинә ваштарәш кәрәк могай прәступлэньымат ыштәш йамдә улшо тушман-влакын чап чара бандыш кышт савырнәныт.

Пурла-влаклан политик шотан тәчәньә лийашышт мәмнан элысә экономикыштә вож кодын огыл. Моланжә—нуным ылыжтән шогышо капиталист әләмәнт-влак, пәрвойак кулачәствә, пытаралтыныт. Мәмнан элыштә ты мартә улшо да пашам ыштышә капиталист әләмәнт-влакын кодшыштым мәмнан әл йыр улшо капиталист әл-влак ылыж тарән таратән шогат. Ты әләмәнт-влак пурла-влакым да троцкист-влакым политик шотан тәчәньә сәмын огыл, а сындымә фашист влакын бандышт с ә м ы н куштән шога.

Тушманым палән налын мопитышашлан да тудым ж а п ы ш т ә кырышашлан троцкизм дән пурла-влакын политик шотан тәчәньә гыч прәступник бандыш, тӱвьамбал капиталлан тарлалтшә бандыш молам толмыжым пәнгыдын шинчән шогаш кӱләш.

„Правда".

ПАЙРЭМ КЭЧЭ

Ойар. Кәчә шыргыжәш. Пӱртӱсат воштыләш. Кәч куш ончо—әрә куанымаш. Чыла вәрә пийалан илышым моктымо, партий дән правитәльствым, адак Сталин йолташ дән у Конституцым саламлымә лозунг-влакым ужаш лийәш Йошкар флаг-влак ләвә май мардәж дәнә тыматлын лой галтыт. Урәмлаштә радио рупор-влак пашаш ӱжшӧ рәвольуцион мурым цәргылтарат. Тыгай ыльә Йошкар Олаштә Пәрвой май годым.

Жап 11 шагат. Йубилэйный площадь. Тышкә тӱжәм дәнә калык погынән Трибуныштo ВКП(б) Обком сәкрәтарь Врублэвский дән Сапайэв йолташмыт, ВКП(б) горком сәкрәтарь Йәгорәнко, Марий АССР Исполком вуйлатышә Пәтров йолташмыт да молат. Трибунын кок могырыштыжо стахановәц дән уна-влак шогат.

Пәрвой май пайрәм лӱм дәнә Марий рәспубликысә шәмәр влакым, әрык вәрч кучәдалшә испан калыкым саламлән, Йәгорәнко йолташ митингым почо. Оркәстр пролэтар гимн „Интәрнационалым" шокта.

ВКП(б) Обком да МАССР Исполком лӱм дәнә шәмәр-влакым саламлаш пәрвой мут Брублэвский йолташлан пуалтәш. Врублэвский йолташ почәш ВЛКСМ Обком сәкрәтарь Микин йолташ, вара чодра заводын стахановәцшә Мигин йолташ ойлышт.

Митингә дәч вара пәш кугу дәмонстрацә лийә.

* * *

2-шо майыштә физкультур әстафәт лийә. Эстафәтыштә школласә физкультур командә, „Д и н а м о", „Спартак", „Октьабрь" командә-влак лийыныт. Тыштә пәрвой вәрым „Динамо" командә налын, 7 тӱжәмат 100 мәтр кужытым 25 минут 7 сәкунд куржын. Кокымшо вәрым „Спартак" командә, кумышо вәрым Марпәдинститут командә налыныт.

Тидә кәчынак 3 шагат жапыштә 5 командә волэйбол дәнә модыныт. Тыштә пәрвой вәрыш Марпәдинститут командә ләктын.

Борисов йолташ заньатьыш вараш кодын коштэш

Шӱргӧ-йал тӱнгалтыш школышто (Ронго район) **А. С Борисов** йолташ II-шо дән IV-шә классыштә туныкта. Тудо туныктышо пашам шкәнжын тӱнг пашажлән огәш шотло. Кажнә урокыш әрәак вараш кодын толәш. Адак Борисов йолташ кӧ, кузә тунәммымат ок палә. Тәтрадьәш отмәткым огәш шындыл. Кызыт тунәмшә-влак шкәвыштын отмәткыштым огыт палә.

Борисов тыгә ыштылмыж дәнә тунәмшә-влакын дисциплинышт ымат луштарән пытарән. Кызыт тунәмаш 80 процәнт вәлә коштыт. А тидын нәргән Борисов огәшат шоналтә.

Ронго роонолан тидә ситыдымашым пытараш полшашыжә кӱләш.

Кум тунәмшә да Б. А.

Пэрвой май вэс эллаштэ

1 май кэчын капиталист эллаcэ шӱдӧ тӱжэм дэнэ шэмэр-влак урэмлашкэ лэктыныт. Нунын лозунгышт йэдинэ калык фронт вэрч, фашизм ваштарэш. социализм эл дэнэ—ССР Ушэм дэнэ кэлшышаш вэрч, фашизм ваштарэш гэройла кучэдалшэ рэспубликан Испаний дэнэ кэлшышаш вэрч крэдалаш ӱжыт.

Чумыр рэспубликан Испаний мучко 1 май фашист-влакым йӧршэш пытараш шэмэр-влакын ик гай кумылыштым ончыктымаш дэнэ эртэн. Паша пытарымэкэ чыла вэрэат митинг лийэдэн.

Францийыштэ дэмонстрацэ кумыл нӧлталт эртэн. Парижыштэ дэмонстрацыш миллион утла йэнг лэктын. Париж шэмэр-влак йошкар знамым нумалыштыныт. Нунын лозунгышт тыгэ ойлат: „Фашист лигэ-влакым чынак шалатэн пытараш трэбытлэна", „Рэспубликан Испанийлан блокадэ ыштымашым долой", „Тыныслык вэрч" да молат.

Чэхословакийын столицыштыжэ — Прага олаштэ коммунист партий кугу дэмонстрацым погэн. Тушко 25 тӱжэм йэнг погынэн. Дэмонстрант-влак шӱдӧ дэнэ йошкар знамым, М а р к с, Энгэльс, Лэнин, Сталин, Тэльман потрэтым нумалыштыныт.

Варшавыштэ (Польшо) пэрвомай дэмонстрацыш 75 тӱжэм йэнг лэктын. Пашазэ-влак гэроичэский рэспубликан Испанийым шокшын саламлэн кычкырэныт. Тыгэрак нуно ик фронтым ышташ шонымыштым ончыктат. Укэ гын моло сэмын ок лий: дэмонстрант-влакын тыгай знамыштым да транспорантыштым полицэ шупшын налын.

Пэрвой май кэчын Варшавыштэ трамвай, автобус дэн такси пашам ыштэн огытыл.

Колхоз пасула гыч

Ӱдрамаш отрӓд-влак эн ончылно кайат

КОСОЛАПОВО (авиопочто дәнә). Косолапово МТС-ыштә чылажә 33 тракторнә отрӓд уло. Ты шот гыч шымытшә—ӱдрамаш отрӓд. Чыла отрӓд ваш-ваш сорәвноватлат. Шуко отрӓд, тыгакак Чәмоданова дән Коноплёва йолташмытын отрӓдыштат, тәнийсә кәнгәж пашa сәзоныштo „СТЗ" маркан ик трактор дәнә 1000 гам куралаш обӓзатәльствым налыныт.

10 кәчә паша ыштымә итог гыч тыгә койәш: ӱдрамаш тракторнә отрӓд-влак МТС-ыштә ончыл вәрым налын шогат. Тәвә Бабин йолташын 25 номыран ӱдрамаш тракторнә отрӓдшә 27 апрәль мартән кажнә тракторлан 105 га гыч куралын. Чәмоданова дән Коноплёва йолташмытын отрӓдышт—93 га гыч куралыныт.

Комсомолка Попова йолташ шкәнжын смәныштыжә кокла шот дәнә 8,67 гам кураләш. Комсомолка Чәрәпищәва йолташат ик смәнлан әрәак 7,10 гам кураләш.

Тракторнә отрӓдлаштә массә-политик умландарымаш пашам сайын шындымә.

Рудаков.

Паньковa йолташ кэчын 6 гам куралэш

Параньга МТС-ыштә комсомолка Панькова йолташ трактористкалан п а ш а м ыштә. Тудо паша нормым утыждәнә тәмаш да йӱлалтымә вәщәствам аныклән кодашлан шкә йолташыжә-влак дәнә Шишкина, Лихачәва да Чәгайәва дәнә сорәвноватла.

Кызыт Панькова йолташ „СТЗ" маркан трактор дәнә шкә смәныштыжә әрә 6 гам кураләш.

Афанасьәва.

Врид. отв. рәдактора—
П. И. ТЭМЭРЭШЭВ.

Упол. Марлита № 64. Тираж 2665 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шә типогр. ВЛКСМ Маробком дән горком орган. Савыктышә „М. К.